

Samfunn for alle

Nr 4 | 2022

NORSK FORBUND FOR UTVIKLINGSHEMMEDE

En historisk dag!

Side 6

Sommeraktiviteter i NFU

Side 24

**Kampen for rettigheter
i Etiopia**

Side 36

Bedre sent enn aldri?

Hedvig Ekberg
Generalsekretær

I høst skal det skje. Regjeringen skal legge frem en Melding til Stortinget om grunnleggende rettigheter til mennesker med utviklingshemning, seks år etter at NOUen På lik linje ble lagt frem.

Hva kan vi vente oss av denne orienteringen fra regjeringen til Stortinget? Venstre ønsket ikke en melding, de mente man visste nok og at det eneste en trengte var klare og tydelige tiltak for å endre situasjonen. Jeg må si meg enig med dem.

Gjennom de snart seks årene som har gått, siden det ble bestemt at det skulle komme en melding, har NFU opplevd at ethvert forslag til tiltak/bedring/ending har blitt avvist med henvisning til at en må vente til meldingen kommer. Dette innebærer at sittende regjeringer ikke har behøvd å gjøre noen ting. Vi har kun blitt møtt med at «vi kan ikke gjøre noe for vi må vente til meldingen kommer».

Noen av temaene vi spilte inn til meldingen var blant annet manglende likestilling, det vil si likeverd, like muligheter og like rettigheter.

Videre ba vi om at sosialtjenesteloven må gjenreises. Det er blitt et altfor sterkt helsefokus som har gått på bekostning av det sosialfaglige.

Økt rettsikkerhet hvor statsforvalterens mulighet til å oppheve og omgjøre kommunale vedtak, må bli styrket og tilsyn med kommunene må det bli mer av.

Brukerstyrt personlig assistanse, hvor kommunene stadig forsøker å nekte mennesker med utviklingshemning ordningen. Og de tradisjonelle tjenestene må endres fordi de har manglende evne til å bidra til at en kan leve aktive, selvstendige og meningsfulle liv.

Mulighetene til å flytte i egen bolig og selv bestemme med hvem, hvor og om en vil kjøpe eller leie, må styrkes.

Beslutningsstøtte må utredes og det må iverksettes forsøksprosjekter med en slik ordning for å sikre selvbestemmelse.

Opplæringen som mange gis bærer i for stor grad preg av vaffelpedagogikk og utstrakt turgåing.

Og så har vi tvang og makt. Lovverket kom primært for å unngå tvangsbruk, men siden vi fikk tvangslovverket, har antall personer med tvangsvedtak økt år for år.

Hva vil meldingen si om disse temaene og mange flere? Vi får håpe at vi i neste nummer av Samfunn for alle kan presentere meldingen, og vi kan si at den som venter på noe godt venter ikke forgjeves.

Samfunn for alle

Medlemsblad for Norsk Forbund for Utviklingshemmede

Fem utgivelser per år

Årsabonnement: 400 kroner

ISSN: 0803-5105

Ansvarlig redaktør:

Tom Tvedt

tom.tvedt@nfunorge.org

Redaktør:

Jens Petter Gitlesen

Korrektur:

Ann-Elisabeth Grønnhaug og

Helene T. Strøm-Rasmussen

Adresse:

Samfunn for Alle,

NFU Postboks 8954

Youngstorget

0028 Oslo

Sentralbord: 22 39 60 50

E-post: post@nfunorge.org

www.nfunorge.org

www.facebook.com/NFU norge

Annonsesaksjører:

Salgs Forum AS

Tlf: 915 90 578

E-post: post@salgs-forum.no

www.salgs-forum.no

Forsidebilde: Jon Sende Osen

Design og layout: Marte Louise Lilleby

Trykk: Ålgård Offset AS

Utgivelse 5, 2022 kommer uke 50

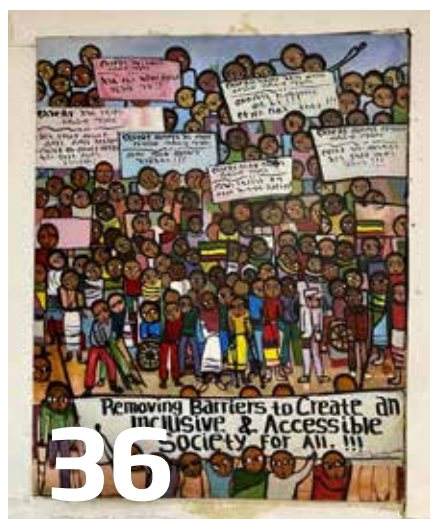
Frist for saker: 9. november

Annonsfrist: 9. november

Innhold

- 2** Fra generalsekretæren
- 4** Leder: Om rammetilskuddet til kommunene
- 6** En historisk dag!
- 11** Konsekvenser av tjenester på anbud
- 12** Problemer med betaling i nettbank
- 14** Bremskloss?
- 15** Drammen kommune; pilot for CRPD
- 16** NFU / SOR-konferanse om CRPD
- 17** Redusert erstatning pga. utviklingshemning
- 18** Minneord for Bitten
- 20** Ny diktsamling «Alt som skranglar»
- 23** Tanker om en leir
- 24** Organisasjonsleir på Tromøya
- 26** Sommerleire
- 30** Sommeraktiviteter i NFU
- 36** Kampen for rettigheter i Etiopia
- 40** SAFO: Inkluderende skole
- 42** Visste du at: Kommunen som arbeidsgiver i BPA

Om rammetilskuddet til kommunene

Tom Tvedt
Forbundsleder

Den 29. august ble NOU 2022: 10 «Inntekts-systemet for kommunene» overlevert til Kommunal- og distriktsdepartementet. Det foreslås kraftige kutt i rammetilskuddet til kommunene knyttet til personer med utviklingshemning over 16 år. Årsaken til kuttforslaget er flere økonomiske undersøkelser som har vist at tilskuddet til personer med utviklingshemning over 16 år er i overkant romslig.

Fokus på kostnader, ikke målsetning

Det er ingen tvil om at økonomene har regnet riktig, men det all grunn til å stille spørsmål om hva de har regnet på. I korthet ser økonomene på regnskaps-sammenhengene i KOSTRA (nasjonalt informasjonssystem som gir styringsinformasjon om kommunal og fylkeskommunal virksomhet) mellom kommunens innbyggere med utviklingshemning over 16 år og kommunens kostnader innen pleie- og omsorgsfeltet. Formålet med tjenestene inngår ikke i økonomenes beregninger, heller ikke det om kommunen utøver sin lovpålagte plikt. Hvordan en kan konkludere med «for store tilskudd», uten å se på tilskuddets formål, er trolig et spørsmål som ingen kan svare på.

Fra tilsyn vet vi at lovverket er mer å forstå som anmodning enn som regelstyring. Nasjonale tilsyn avdekket lovbrudd i 70-90 prosent av tilfellene. LDOs gjennomgang av tvangsvedtak i Hedmark viste at ingen av de gjennomgåtte vedtakene oppfylte lovens krav. Sivilombudets besøksrapport fra Drammen viste utstrakt ulovlig tvangsbruk. Besøksrapporten fra Kristiansand avdekket det samme, i tillegg til ulovlig innelåsning. Til tross for utstrakt grad av lovbrudd, finnes nesten ikke kontroll på feltet. Få klager. Mange er nok ikke i stand til å klage. Andre er i rettsvillfarelse mens mange frykter å legge seg ut med den mektige kommunen som de er helt avhengig av.

Kostnadsfokus dominerer også i kommunene

I kommunene er det stort sett ingen saker som går på tjenester til mennesker med utviklingshemning, utenom budsjettbehandlingen. Verken kommunedirektøren eller kommunepolitikerne har nevneverdig kjennskap til feltet. Feltet fremstår først og fremst som kostnadstall og det er et jamt press på å redusere kostnader, uavhengig av lover og regler. Konsulentselskapene lever gode dager på oppdrag fra kommunene som etterlyser råd om kostnadskutt. Til og med KS rangerer kommunene etter kostnader per innbygger med utviklingshemning i Asss-samarbeidet (analyser og statistikk på utvalgte tjenesteområder i ti av Norges største kommuner), med det resultatet at mange kommuner kontinuerlig forsøker å bli den som benytter minst til innbyggere med utviklingshemning.

De økonomiske analysene på feltet viser først og fremst hvor farlig det er med økonomer som ikke har inngående kjennskap til feltet som de skal jobbe på.

Skillet mellom forvaltningssektorene er utvilsomt et problem også på dette feltet. Helsetilsynet som er underlagt Helse- og omsorgsdepartementet fører tilsyn med tjenestene. Rammetilskuddet til kommunene, sorterer under Kommunal- og distriktsdepartementet. Mens Helsetilsynet holder fokus på kommunens plikt til å yte omsorgstjenester, holder Kommunal- og distriktsdepartementet og deres rådgivere fokus på regnskapstallene i kommunene. Det er overhode ingen grunn til at disse to perspektivene skal gi sammenfallende svar. Når det gjelder tjenester til mennesker med utviklingshemning, har imidlertid kostnadsfokus en tendens til å vinne.

5 tips til valg av BPA-leverandør

Alle BPA-leverandører er ikke like. Derfor er det viktig at du tenker gjennom hva det er som er viktig for deg når du skal velge leverandør.

1. Får du bistand i BPA-søknadsprosessen?

En god BPA-søknad øker sjansene for å få en realistisk behovsvurdering og dermed et riktig vedtak. Mios BPA-rådgivere kjenner søknadsprosessen godt og har hjulpet hundrevis av mennesker med å få gode BPA-vedtak.

2. Har leverandørens BPA-rådgivere BPA selv?

Når det gjelder BPA er praktisk erfaring vel så viktig som teoretisk kunnskap, derfor har alle Mios BPA-rådgivere egenerfaring som BPA-arbeidsledere. Ville du valgt en kjøreskolelærer som ikke har førerkort, og som aldri har kjørt bil selv?

3. Får du hjelp til rekruttering av assistenter?

Uten assistenter, ingen assistanse. Vi har egne folk som kan bistå i rekrutteringsprosessen - i annonseutforming, i intervjuer, med sjekk av referanser og innhenting av politiattest - slik at du får de assistentene som best passer dine ønsker og behov.

4. Refunderes utgifter i forbindelse med ordningen?

Å ha BPA medfører ofte ekstra kostnader, for eksempel når du skal ha med deg assistenter på reise. Det er urimelig å forvente at du som arbeidsleder skal dekke disse selv, og derfor har vi i Mio en ordning hvor du får refusjon for faktiske ekstraavgifter som følge av assistansen din.

5. Får du tilbud om oppfølging og veiledning?

Arbeidslederopplæringen vår favner det meste, men vi forventer ikke at du skal klare alt på egenhånd med én gang. I Mio får du din egen BPA-koordinator som gir deg systematisk oppfølging og veiledning underveis gjennom driftsåret, i tillegg til å svare på alle spørsmål du måtte ha om ordningen din.

Det hjelper å snakke med noen som har peiling, og våre rådgivere har personlig erfaring med BPA. Ta kontakt med oss så bistår vi med det du måtte lure på og hjelper deg med å skrive søknaden din - helt kostnadsfritt.

BPA trenger ikke være vanskelig.

Besøk oss på www.mio.no for å få vite mer.

En historisk dag!

For første gang kan studenter med utviklingshemning ta høyere utdanning i Norge. NFU var med da VID vitenskapelige høyskole åpnet studiet i menneskerettigheter 5. september i Oslo. «Jeg er veldig klar for å lære noe nytt», sier student Ivar Restrup.

TEKST OG FOTO: Helene T. Strøm-Rasmussen

IVAR RESTRUP ER EN AV STUDENTENE, og han har også siddet i en arbeidsgruppe som har vært med på å utvikle studiet. Han bor på Holmlia og jobber på Lambertseter. Nå gleder han seg til å lære mer om menneskerettigheter og kunne være med å påvirke.

Retten til utdanning er en menneskerett, men frem til nå har personer med utviklingshemning i Norge ikke hatt mulighet til å søke høyere utdanning. Dette har VID vitenskapelige høyskole sammen med NFU og Oslo kommune ønsket å gjøre noe med. Høsten 2020 sendte vi inn søknad til Stiftelsen Dam, og i februar 2021 fikk vi den gode nyheten om at pilotprosjektet «Høyere utdanning for personer med utviklingshemning» fikk tildelt 2 millioner kroner for å utvikle et pedagogisk, faglig og sosialt opplegg innen høyere utdanning tilpasset denne målgruppen.

Siden den gang har VID utviklet studieplan, undervisningsmaterieell og kurset ansatte på høyskolen i universell utforming. NFU har fulgt prosjektet tett gjennom styringsgruppa og prosjektgruppa, og bidratt til å rekruttere studenter.

Menneskerettigheter

Tolv studenter har blitt tatt opp ved VID vitenskapelige høyskole, fordelt mellom Stavanger og Oslo. Personer med utviklingshemning får sjelden generell studiekompetanse fra videregående skole, så opptaket ble gjort basert på motivasjonsbrev og intervju.

Det første studieåret skal de ta 30 studiepoeng fordelt på tre enkeltemner; «Menneskerettigheter og hverdagsliv», «Å forske sammen med andre» og «Livssyn, verdier og relasjoner i profesjonell praksis».

SPENTE STUDENTER. *Lea Nordvik Juriks, Ivar Restrup, Lars Jakob Lundh og Mikkel Borge Heir (foran).*

Utdanningen har som mål å styrke studentenes muligheter til å praktisere rettigheter som for eksempel selvbestemmelse og ivaretagelse av funksjonshemmedes menneskerettigheter. Denne utdanningen vil styrke tilgang til livslang læring for studenter med utviklingshemning. Anna Chalachanová, som er en av prosjektlederne, understreker at personer med utviklingshemning må bli kjent med sine rettigheter.

- Slik kan de være med å endre tilværelsen og ha innflytelse i eget liv, sier hun.

Studiestart

Fem spente studenter møter opp til første studiedag i Oslo. Det er en høytidelig åpning ved rektor Bård Mæland. Prosjektlederne Inger Marie Lid og Anna Chalachanová ønsker velkommen, og samarbeidspartnerne NFU, NAKU, Stiftelsen SOR og Oslo kommune kommer med hver sin hilsen. Alle poengterer at utdanning er en menneskerett,

og ønsker at dette skal bli et varig tilbud. Å ha kjennskap til menneskerettighetene og kunne ta høyere utdanning gjør noe med livskvaliteten.

Studiet blir til mens man går, og det skal være evalueringer underveis. Ettersom det er første gang i Norge at personer med utviklingshemning kan ta høyere utdanning, oppfordres studentene til å gi kritiske tilbakemeldinger slik at studiet og studentlivet blir best mulig.

Eksempelets makt

NFUs forbundsleder, Tom Tvedt, understreker at det er et nasjonalt ansvar å gjøre høyere utdanning tilgjengelig for personer med utviklingshemning i hele Norge. - Nå er vi avhengig av økonomisk støtte fra Stiftelsen Dam for å få dette til, og slik burde det ikke være. Vi skal nå vise at det går, og så skal vi påpeke overfor Stortinget at de har en jobb å gjøre fremover. Vi taper som samfunn hvis vi ikke får dette til. ■

- JEG ER I FYR OG FLAMME, sier student Angela Teodora

Lindstad. Her sammen med rektor Bård Mæland, NFUs

forbundsleder Tom Tvedt, NFUs generalsekretær Hedvig

Ekberg og spesialrådgiver i Oslo kommune Siri Koch-Larsen.

FANTASTISKE Solgården i Spania

trygghet, trivsel og glede

Solgården er et fantastisk sted i Villajoyosa på Costa Blanca. Vi ønsker alle velkommen og tilrettelegger for gjester med særskilte behov. Deilige dager med sol, bad og mye moro. Opplev Solgården du også!

23.05.23 – 30.05.23	1 uke fra Oslo	08.08.23 – 15.08.23	1 uke fra Oslo
30.05.23 – 06.06.23	1 uke fra Trondheim*	03.10.23 – 10.10.23	1 uke fra Kristiansand*
06.06.23 – 13.06.23	1 uke fra Oslo	10.10.23 – 17.10.23	1 uke fra Oslo
13.06.23 – 27.06.23	2 uker fra Oslo		

* reservert.

Bestill ferien for 2023 nå!

Priser fra kr 9.095,- pr. person for ukestur.

Solgården tilbyr:

- Fritidspark
- Sanseshage
- Flere basseng
- Underholdning og aktiviteter
- Fysioterapi og velværebehandling
- Tilrettelagt for rullestoler

Dette er inkludert i reisen til Solgården:

- Trygg og tilrettelagt ferieopplevelse med eget fly og helsepersonell som reiseledere.
- Unik bagasjeservice.
- Helpensjon.
- Vakt med norsk helsepersonell.
- Flotte tilbud om aktiviteter og utflukter.

50
SOLGÅRDEN
trygghet, trivsel og glede

Økonomisk
ledsager-
støtte

For mer informasjon og bestilling: solgarden.no
tlf 24 14 66 60 • e-post: booking@solgarden.no

Følg oss på

”

Både vergen og fagpersoner er tydelige på at flytting vil medføre stor psykisk belastning.

Konsekvenser av helse- og omsorgstjenester på anbud

En mann i 40-årene har de siste 15 årene bodd i en leilighet eid av en privat stiftelse. Boforholdet kom i stand etter at Nesna kommune, mannens hjemkommune, konstaterte at de ikke kunne ivareta mannens behov selv. Kommunen inngikk en avtale med den private stiftelsen, som tilbyr bolig og tjenester i en annen kommune, tre timers kjøretur unna. Over tid har mannen slått seg til ro i sitt nye hjem, og trives svært godt.

Manglende informasjon og brukermedvirkning

Etter 15 år bestemmer Nesna kommune at de nå kan ivareta mannens behov i hjemkommunen. I forkant er det det i liten grad lagt til rette for at mannen får medvirke i utformingen av eget tjenestetilbud. Avtalen med den private stiftelsen blir dermed sagt opp, med tre måneders oppsigelsestid. Samtidig blir mannens vedtak om kommunale helse- og omsorgstjenester endret, slik at tjenestested flyttes fra det som har vært mannens hjem de siste 15 årene, til en bolig i Nesna. Det viser seg at mannen ikke har hatt noen husleieavtale, og mottar heller ingen oppsigelse av husleieforholdet.

Nytt vedtak kommer først frem til tjenestemottakers verge tre uker før planlagt flyttedato. Først da kan vergen informere mannen om hva som skal skje. Mannen reagerer sterkt, og viser misnøye med situasjonen gjennom utagering, oppkast og psykose-lignende tilstander. Fagpersoner rundt ham uttaler at han har behov for god tid til å forstå og innrette seg etter ny informasjon, og gir klare anbefalinger om at en flytting bør planlegges i god tid.

Usikker fremtid

Vergen påklager vedtaket, og ber om at flytteprosessen blir utsatt, i hvert fall til saken er endelig avklart av Statsforvalteren. Mannen er tydelig på at han ønsker å bli boende i det som har vært hjemmet hans de siste 15 årene. Både vergen og fagpersoner er tydelige på at flytting vil medføre for stor psykisk belastning på mannen til at det er forsvarlig å gjennomføre. Kravet om utsettelse blir likevel avslått, både av kommunen og Statsforvalteren. De henviser til at dersom det skulle vise seg at vergen får medhold i klagen, kan mannen flytte tilbake.

Saken er fortsatt ikke endelig avklart hos Statsforvalteren. Etter dialog med kommunen hvor den private stiftelsen ligger, ser det ut til at mannen likevel får bli boende en stund til, men fremtiden er usikker. Man kan vel si at alt som kan gå galt, har gått galt i denne saken.

- Det ble valgt en boform som gir ekstra usikkerhet for mannen med utviklingshemning, ettersom boforholdet er regulert av en avtale mellom kommunen og det private firmaet, som tjenestemottaker i liten grad kan påvirke.
- Boforholdet skulle i tillegg vært regulert av en husleieavtale, i henhold til husleieloven, men det er ikke inngått en husleieavtale. Reglene om oppsigelse av husleieforhold ble ikke fulgt.
- Reglene om rett til medvirkning i utforming av tjenestetilbud er ikke oppfylt, og det er lagt opp til en prosess med korte frister og kort tid for at personen det gjelder skal kunne innrette seg til ny situasjon. Det er i liten grad tatt hensyn til mannens individuelle behov.

NFUs jurister bistår i mange enkeltsaker hvert år. Den siste tiden har vi jobbet med en sak som viser at kommunene i stor grad kan skalte og valte med innbyggerne sine som de vil. Særlig viser saken hvilke konsekvenser det kan få for enkeltpersoner når helse- og omsorgstjenester og bolig legges ut på anbud.

AV: Juridisk rådgiver
Ingvild Østerby

Mange vil få problemer med girobetaling i nettbank

Mange personer med utviklingshemning har fått hjelp av pårørende eller verge til å betale fakturaer i nettbank. Denne muligheten er nå blitt vesentlig begrenset.

AV: Ingvild Østerby

Bits AS, bank- og finansnæringens infrastrukturselskap, har bestemt at mottakere av e-fakturaer kun skal være fakturaeier. Dette betyr at den som hjelper med betalingen av giroene, ikke lenger kan få tilsendt fakturaene til sin egen nettbank og betale derfra. Når eieren av fakturaen ikke får BankID, hjelper det lite at fakturaene ligger utilgjengelig på eierens nettbank.

Alternativet er å gå tilbake til papirfakturaer og store gebyrer. Avtalegiro kan en fortsatt benytte, men med avtalegiro kan en ikke se hver faktura og vurdere dem før en betaler.

En verge eller hjelper vil selvsagt gjøre jobben på en skikkelig måte og sjekke hva en betaler for før en betaler. Dette er mulig for folk flest. Da er det diskriminerende å sette mennesker med utviklingshemning i en annen situasjon.

Selv om problemstillingen knyttet til e-faktura er av nyere dato, er manglende tilgang til banktjenester for personer med utviklingshemning ikke en ny problemstilling for NFU.

Mange personer med utviklingshemning får ikke BankID eller kodebrikke som kreves for innlogging i nettbank, med henvisning til at de har verge eller at de har utviklingshemning.

«Vi har over flere år bedt om at det utarbeides innloggingssystemer som gir personer med utviklingshemning lik tilgang til private og offentlige tjenester. Vi vil fortsatt jobbe for at det vedtas regler og implementeres systemer som sikrer at alle får lik tilgang til offentlige og private tjenester, inkludert banktjenester og e-faktura. I denne forbindelse har både staten, Bits AS og Finans Norge et ansvar», sier Ingvild Østerby, juridisk rådgiver i NFU.

INGVILD ØSTERBY er juridisk rådgiver i NFU.
(Foto: Pia Ribsskog)

Illustrasjonsfoto: Pexels.com

Oppfølging

1. september deltok NFU på Finans Norges forbrukerkonferanse, hvor temaet var digitalt utenforskap og finansiell inkludering. Flere ulike aktører, fra offentlig sektor, finansbransjen, brukersiden, likestillings- og diskrimineringsombudet, eldreombudet og forbrukerrådet deltok med innlegg.

Finans Norge lanserte en ny bransjenorm, som trer i kraft 1. november 2022. Den nye bransjenormen pålegger bankene å tilby analoge tjenester, å gi god og tilrettelagt veiledning i analoge og digitale banktjenester, å ha retningslinjer, rutiner og nødvendig kompetanse for å betjene ikke-digitale kunder, og å sikre en enhetlig løsning for disposisjonsfullmakter.

Likestillings- og diskrimineringsombud, Bjørn Erik Thon, var tydelig på at å nekte tilgang til BankID kan være diskriminering. Han trakk frem at GDPR har bidratt til regelverk og prosess som tvinger utviklere av ny teknologi til å tenke på personvern helt fra begynnelsen. Dette må innføres på samme måte for diskrimineringsvern.

Finans Norge var på sin side tydelig på at det ikke er mulig å tilby BankID til alle, fordi de har et samfunnsansvar om å bekjempe økonomisk kriminalitet. Bankene er bundet av hvitvaskingsregelverk og europeiske krav til sikker identitet i økonomiske transaksjoner, som gjør at reglene for å utstede BankID må være strenge.

Løsningen kan være offentlig ustedt eID

Etter en avsluttende panelsamtale fremsto den mest aktuelle løsningen, for å bekjempe digitalt utenforskap, å utarbeide en offentlig ustedt eID på høyeste sikkerhetsnivå, fristilt fra BankID. Strategi for eID i offentlig sektor har nylig vært ute på høring, så vi forventer at dette vil bli jobbet videre med i oppfølgingen av høringen.

Du finner alle presentasjonene inne på denne nettsiden: www.finansnorge.no/aktuelt/arrangementssider/2022/finans-norges-forbrukerkonferanse-2022/

Bremsekloss?

Regjeringen synes ikke å ha startet arbeidet med å gjøre funksjonshemmedekonvensjonen (CRPD) til norsk lov. Er justis- og beredskapsminister Emilie Enger Mehl en bremsekloss i prosessen?

JUSTIS- OG BEREDSKAPSMINISTER

Emilie Enger Mehl (Ap). (Foto: NTB Kommunikasjon / Statsministerens kontor)

AV: Jens Petter Gitlesen

Politikere fra regjeringspartier, er flinke til å flagge saker som blir positivt motatt av befolkningen. Mindre populære standpunkt, forsøkes ofte å ties i hjel. Det gir grunn til bekymring når verken Senterpartileder Trygve Slagsvold Vedum eller justis- og beredskapsminister Emilie Enger Mehl har sagt noe om i hvilket lovverk de ønsker å innarbeide FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD).

Mens Arbeiderpartiet vil innarbeide CRPD i Menneskerettighetsloven, synes justis- og beredskapsminister Emilie Enger Mehl å stritte lydløst imot. Når saken synes klar fra Arbeiderpartiets side, kommer det av at:

- Arbeiderpartiet har programfestet at CRPD skal inn i Menneskerettighetsloven.
- «Norge forpliktet seg til å følge konvensjonen i 2013. Nå er det på tide å gjøre den til norsk lov. Arbeiderpartiet har programfestet å innarbeide konvensjonen i Menneskerettighetsloven», sa Jonas Gahr Støre til NFU.
- Kultur- og likestillingsminister Anette Trettebergstuen vil ha CRPD inn i Menneskerettighetsloven.
- Kamzy Gunaratnam arbeider for at CRPD skal inn i menneskerettighetsloven. Kamzy er medlem av Stortingets justiskomite, fagkomiteen med ansvaret for Menneskerettighetsloven.

Mens sentrale Arbeiderpartipolitikere har markert seg sterkt, har det vært en talende taushet både fra Senterpartileder Trygve Slagsvold Vedum og justis- og beredskapsminister Emilie Enger Mehl. Slikt lover ikke godt.

Hvordan snakke om CRPD uten at det blir tørt?

Da NFU Drammen og Lier lokallag arrangerte årsmøte i februar, inviterte vi samtidig til temakveld om CRPD.

ELSE KRISTIN TOBIASSEN

kaller CRPD for «avtalen».

TEKST OG FOTO: Eli Steen,
leder NFU Drammen og Lier lokallag

Drammen kommune har vært en pilotkommune for inkorporering av CRPD. Det vil si at kommunen har fått midler fra Bufdir sånn at de kan jobbe med at flere får kunnskap om hva CRPD er, enten de jobber i kommunen, er politikere, eller mottar tjenester.

Vi fikk Else Kristin Tobiassen til å komme på besøk til oss. Som tidligere rektor ved Frydenhaug skole og ressurscenter, har Else god trening i å formidle kunnskap til utviklingshemmede, og ikke minst få alle engasjerte.

De fire bokstavene kan være uforståelige for både den ene og andre, så for å folkeliggjøre CRPD kaller Else Kristin Tobiassen den rett og slett for «avtalen».

Når de har jobbet med «avtalen» i Drammen, er det flere tjenestemottakere som har vært med i prosjektgruppen. Det er viktig at absolutt alle får innsikt i hva avtalen omhandler, og at selvbestemmelse, deltakelse og inkludering, likestilling og respekt for forskjeller skal gjelde oss alle.

Gjennom filmsnutter, oppgaver og quiz fikk vi en nyttig innføring i hva avtalen om rettigheter til mennesker med nedsatt funksjonsevne omhandler og hvordan vi skal jobbe sammen om dette i Drammen.

NFU har 200 digitale plasser på konferansen. Er du medlem og ønsker å se konferansen digitalt, send en e-post til firmapost@nfunorge.org med navn og telefonnummer samt navn på lokallag. Du vil få tilsendt en lenke til nettsiden og en kode til å logge inn med på SMS. Merk e-posten *SOR/NFU konferanse*.

Konferansen blir også tatt opp så du kan se den senere.

Konferanse om funksjonsevnekonvensjonen

AV: Hedvig Ekberg

Regjeringen vil gjøre FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) til norsk lov. Hva vil dette bety?

S spørsmålet stilles og forsøkes besvart den 27. og 28. oktober 2022 da Norsk Forbund for Utviklingshemmede (NFU) og Stiftelsen SOR arrangerer konferanse om problemstillingene. På konferansen vil myndigheter, forskere, kommuner, organisasjoner og personer med utviklingshemning belyse ulike sider ved konvensjonen.

Konferansen avholdes i Oslo kongressenter og erstatter Stiftelsens SOR sin ordinære høstkonferanse. Alle med SOR Digital + kan følge konferansen på livestream eller se opptak senere.

Nærmere omtale av program, prisinformasjon, påmeldingskjema med mer, finner en på Stiftelsen SORs nettsider <https://stiftelsen.sor.no/konferanser/2022/konferanse-2210>

Redusert erstatning på grunn av utviklingshemning

AV: Jens Petter Gitlesen

Frostating lagmannsrett har nylig avsagt en dom hvor erstatningen settes relativt lavt fordi retten mener det er tvilsomt om personen vil dra nytte av erstatningen.

Personen som har store funksjonsnedsettelse og et tilsvarende stort bistandsbehov, er krevende å aktivisere og krevende å tilrettelegge for. Retten tolker få aktiviteter og lavt aktivitetsnivå som lavt behov for aktivitet.

«Ut fra personens kognitive nivå og hans utnyttelse av tiltak som ferie, bassengtrening og ridning de siste 15 årene, legger lagmannsretten til grunn at han i liten grad vil nyttiggjøre seg lengre reiser. Han synes særlig å trives i egen tilrettelagt bolig og ved bilkjøring i nærområdet. Hans behov for forutsigbarhet, klare rammer for dagen og medvirkning til dagens agenda tilsier også at han ikke vil benytte for hyppige sosiale tiltak.»

Om det relativt lave nivået av aktiviteter er et resultat av manglende tjenester og tilrettelegging eller om det er et resultat av manglende interesse, vet verken jeg, tjenesteyterne eller lagdommeren. Det kan utmerket godt være at saken forholder seg motsatt av lagmannsrettens forståelse: Det er såpass krevende å tilrettelegge og bistå personen under ulike aktiviteter at erstatningsbeløpet må være vesentlig større enn for andre. I domsslutningen beskrives rettens vurderinger som skjønnsmessige. Kan det hende at spekulative og diskriminerende er mer treffende ord for rettens vurdering av personens evner til å dra nytte av erstatningen?

Medlemskontingent

Har du husket å betale medlemskontingenten i år, kanskje har du fått en påminnelse i posten?

Hvis du betaler fortsetter du å være medlem i NFU og støtter vårt arbeid for mennesker med utviklingshemning.

Jo flere medlemmer, jo sterkere er vi!

«Endelig er dagen her, og jeg er pyntet og klar for konfirmasjon. Pappa er stolt!»

I Uloba er det du eller en nærstående som bestemmer **hvem** som skal assistere deg, **hva** assistenten skal gjøre, **hvor** og **når** assistansen skal finne sted.

Ulobas BPA er skapt av oss som har behov for assistanse og er vår måte å organisere hverdagen vår på. Vil du vite mer om BPA ta kontakt med oss på telefon: 32 20 59 10 så hjelper vi deg videre!

For mer informasjon se våre nettsider: www.uloba.no

ULOBA
INDEPENDENT LIVING | NORGE

Bitten er død

Alle som har vært engasjert i NFU de siste 40-årene, har møtt Bitten Munthe-Kaas gjennom skrift eller besøk. Søndag den 3. juli døde Bitten (eller Birgitte som hun var døpt).

Bitten har hatt tette relasjoner til NFU siden tidlig på 1980-tallet. Hun har vært ansatt journalist, skrevet for NFU som frilanser og jobbet for NFU på prosjekter. I perioder jobbet hun også for andre, men hele tiden gjaldt det mennesker med nedsatt funksjonsevne. Båndene til NFU var tette og vedvarende sterke.

Bitten skrev i stor grad om dem som måtte slite mer enn andre, de som var utsatt for urett og de som ikke fikk den bistand og støtte fra samfunnet som de burde ha fått. Bitten oppsøkte familiene og var såpass tett på dem at intervjuobjektene ofte ble personlige venner. Når Bitten reiste rundt for å skrive sine reportasjer, bodde hun i liten grad på hotell. Hun overnattet oftest hos sine venner, intervjuobjektene.

Individfokuset og fokuset på familien var gjennomgripende i det meste Bitten skrev. Hun var ikke spesielt opptatt av lovverk og formelle prosedyrer. Hennes fokus var den enkeltes situasjon. Hvis den var urimelig eller uakseptabel, merket hun det hvis hun kom tett nok på. Var situasjonen urimelig, burde den rettes opp uansett hva loven måtte si.

Til tross for et arbeidsfelt som rommet mange tragedier, var Bitten noe av det mest sprudlende positive man kan treffe blant mennesker (med enkelte unntak da deadline nærmet seg). Hun var kreativ, lett å bli kjent med og lett å like. Uten å være dominerende, ble Bitten festens midtpunkt. Med alle disse positive egenskapene, ble det lett å overse at damen kunne være svært så distré, glemsk og i overkant impulsiv.

Helseutfordringer hadde Bitten hele sitt voksne liv, uten at det satt noen merkbar demper på livsgleden eller arbeids-evnen. Senhøstes 2019 fattet imidlertid legen mistanke om demens. Sykdommen medførte at det ble stadig vanskeligere å holde kontakt. Verre er det at sykdommen forhindret at vår herlige journalist fikk den avslutningen på livet som hun burde ha fått.

Vi verdsetter at Bitten valgte å bruke størstedelen av sitt voksenliv på NFUs områder. Hennes vennskap ble etter hvert mange og hennes bidrag enda flere.

Hedvig Ekberg og Jens Petter Gitlesen

Prøv et år hos oss!

Peder Morset folkehøgskole ligger på Selbustrand midt i Trøndelag. Vi har drevet tilrettelagt undervisning i typiske folkehøgskolefag siden 1976.

Hos oss kan du få prøve ut nye ting og utvikle dine faglige og sosiale ferdigheter sammen med andre, i et bra miljø med trygge rammer og god oppfølging av flinke fagfolk. Vi legger stor vekt på likeverd, inkludering, mangfold og fellesskap. Her blir alle sett og tatt godt vare på.

*Det lønner seg å søke tidlig om du vil ha en elevplass.
Vi tar allerede nå imot søknader for skoleåret 2023-24.
Aktuelle søkere med utviklingshemning vil få invitasjon til å komme hit på et forkurs 26. og 27. november i år.*

VÅRE LINJER

- * Hesteliv
- * Fotball tilrettelagt
- * Arbeidstrening
- * Flexi – aktiv livsstil
- * Matlyst
- * Friluftsliv
- * Stipendiat

Epost: pmf@pedermorset.no
Telefon: 73 81 20 00
Adresse: Fossan 23, 7584 Selbustrand
Her er vi på nett:
pedermorset.no
folkehogskole.no/skole/peder-morset
facebook.com/pedermorset
instagram.com/pedermorsetfhs

PEDER MORSET folkehøgskole

– Bli den du er

Ny diktsamling fra Brageprisvinner Erlend Skjetne:

Alt som skranglar

ALT SOM SKRANGLAR,

Flamme Forlag.

(Omslagsdesign: Aslak Gurholt)

Øyeblikk av ømhet og kjærlighet blir avløst av fortvilelse og ukontrollert raseri i disse hverdagsnære diktene hvor en far forsøker å forstå sin språkløse datter. Stemmen i diktene tilhører en far, som har en utviklingshemmet datter uten språk. Boka handler særlig om de forsøkene faren gjør på å forstå datteren, og på å kommunisere med et menneske som har en svært annerledes tilnærming til verden og livet, enn de fleste.

Selv om diktene er hverdagsnære, er de også preget av fremmedgjøring. Kjærligheten til barnet og barnets mor ligger tett på sorgen over tapte framtidshåp. Diktene opererer i grenselandet mellom poesi og prosa.

Erlend Skjetne (f. 1988) kommer fra Melhus og arbeider med norskopplæring for innvandrere. For diktsamlinga *Skare* (2019) ble han nominert til Tarjei Vesaas' debutantpris. I 2021 ble Skjetne tildelt NTNUs litteraturpris og Bokhandelens forfatterstipend. For *Eit anna blick* fikk han Brageprisen i klassen barne- og ungdomsbøker. For samme bok var han også nominert til Kritikerprisen.

< **ERLEND SKJETNE.** (Foto: Leikny Havik Skjærseth)

Vokabular I

Du er så stor no,
tenk om du ...
Då skulle vi ha snakka
om alt som,
alt.

Men tenk
om ingen
kunne snakke.

Då måtte vi alle
ha kasta koppen
i golvet, sett tennene
i bordplata.

Vi ville ha budd
i gløden i lampene,
i regnet
på ruta.

Ikkje ein sporv

Med deg
er fattigdommen
utrydda.

Med deg,
dei opne armene
som ingen,
ingen, ingenting
held.

Regnlyset i graset,
namnlaust.

Oppgjæret bokført
i vatn -

Dropar som dirrar
ytst på kvart
strå.

Ettersom eg aldri vil
kunne sitere deg, må
eg byrja med stilla di.

Endelause samtaler
med stilla di.

Endelause samtaler
med meg sjølv om deg
og stilla di.

Korintarar

Kjærleiken sit ved middagsbordet,
sit på den velta stolen, i bannskapen, sølet og smulane,
lengtar mot glaset der vårvelden skumrar,
held det ikkje ut.

Kjærleiken er skjelettet stuva bort
i hjørnet av kontoret til lækjaren, blir grundig førelagt
alle funn som gjev grunn til framtidstru,
trur ikkje på dei.

Kjærleiken står på balkongen nyttårskvelden,
høyrer det rallande fyrverkeriet, tenner sigaren, hevar
glaset og lykkynskjer alle,
vonar ingenting.

Kjærleiken tullar seg inn i skittentøyskorga,
lukkar øyro for ropa og gråten, finn seg litt svevn der,
i skjul for dei glåmøygde nettene,
toler så lite.

Brukermedvirkning er viktig

I DENNE PERIODEN er leder i Rådet for personer med nedsatt funksjonsevne i Drammen kommune, Hilde Kari Burud. Hun er også NFU-medlem.

TEKST OG FOTO:

Eli Steen, NFU Drammen og Lier lokallag

Jeg var medlem i NFU og andre interesseorganisasjoner i mange år før jeg forsto hvordan man plukket ut rådsmedlemmer / brukermedvirkere, men etter forrige kommunevalg ble jeg valgt inn som rådsmedlem i Rådet for personer med nedsatt funksjonsevne i min kommune.

Kanskje du har fått spørsmål om du vil være kandidat til Rådet i kommunen din? Mange av oss pårørende har tid- og ressurskrevende omsorgsoppgaver, som bidrar til at vi ikke har kapasitet til å ta på oss verv i tillegg. Men det er så viktig at utviklingshemmede er representert i de fora hvor vi kan påvirke beslutningstakere. Så jeg oppfordrer dere til å si «JA» neste gang du blir spurt!

Mitt inntrykk er at utviklingshemmede sjelden er representerte i kommunale råd, og i spesialisthelsetjenesten jeg sokner til, er det også manko.

Neste år er det valgår, og nye rådsmedlemmer skal velges for 4-års periode. De fleste kommunene får forslag til kandidater via paraplyorganisasjonen vår SAFO, og fra FFO, men det er også kommuner som etterspør kandidater via kunngjøringer i lokalavisene, så følg med!

Det er faktisk mulig å påvirke, og jo nærmere beslutningstakerne vi sitter, desto bedre er det. Vi må arbeide mer aktivt med å rekruttere brukermedvirkere til kommunale og fylkeskommunale råd, til NAV og til spesialisthelsetjenesten. Kanskje gruppen vår er dårlig representert fordi vi ikke har nok kunnskap om dette?

Tanker om en leir

Edny deltok på NFUs leir på Tromøya sammen med sin datter Gunhild og deler her sine erfaringer og tanker om leiroppholdet.

Ønske om å utforske nye ting er ganske vanlig. Gunhild og jeg skulle gjøre det denne sommeren. Vi dro til Tromøya ved Arendal for å delta på NFUs leir på Hove.

Jeg, med kritiske solbriller som mor, sjåfør og ledsager. Hoveleiren som den heter. Vi ble tatt vel i mot, innlosjert i enkle hus med felles bad noe som er ganske vanlig på sommerleir.

Vi kjente bare en deltager på leiren, Guro, som kommer fra Gjøvik slik som oss, men vi ble fort kjent med mange nye folk slik som er vanlig på leir. Folk kom fra Oslo i øst og hele kyststripa oppover til Sogn i vest samt noen fra Viken og Innlandet.

Der var mange fristende aktiviteter å velge mellom. Alt etter ønske, interesse og behov slikt som vanligvis skjer på leir, og lederne løser deltagerne gjennom. Deltagerne viste stor glede, mestring og stolthet som tilsynelatende gav økt kunnskap og ferdigheter, mental og sosial vekst.

Noen deltok for første gang, mens andre hadde 18-20 års fartstid. Fløring og forelskelser. Konflikter og tårer noe som er også ganske vanlig på en leir. Leirmaten var vanlig, sunn og god i mathuset der vi kunne spise både inne og ute. Været var fint slik det vanligvis er på det blide Sørland. Vi hadde det artig, gildt som de sier der nede. Så langt - en ganske vanlig leir.

Det *uvanlige* med leiren er lederne. Ingen nevnt, ingen glemt. Men NFUs leirpionerer er uvanlige! I år bestod leiren av 72 deltakere, 16 ledsagere og 26 hjelpere. De har holdt på med denne sommerleiren i 18-20 år med unntak av pandemien. De kommer igjen år etter år. I rekken etter de «gamle» pionerene følger barn, barnebarn, slekt og venner som dedikerer en uke av sommerferien sin for knapper og glansbilder. De rigger, bærer, vasker og løper. De leker, trener, trøster, viser omsorg, ler og gråter. De er unge og gamle medmennesker som kjenner mange av leirdeltagerne gjennom flere leire. Dette har de fått i ryggmargen gjennom alle år.

Vi er heldige som har mottatt deres kompetanse og erfaring. Så skulle vi ønske at andre utviklingshemmede i Norge også kunne oppleve dette uvanlige. Men det er ikke plass til alle på Hove, selv om de røde husene er mange og romslige. Det mangler ikke på forslag om nye steder, bygninger. Det er lett å finne! Men hvor skal lederne komme fra? Det tar flere år å utvikle en slik kompetanse. Og hvem vil jobbe for knapper og glansbilder? Det blir som å hoppe etter Wirkola.

Gunhild og jeg var uvanlig heldige som deltok på en vanlig leir med usedvanlig, uvanlige ledere.

AV: Edny Blokkum Kjelstad

GUNHILD BLOKKUM KJELSTAD

til venstre, sammen med Jacob Holand og fire hjelpere.

Organisasjonsleir på Tromøya for 31. gang

TEKST: Jens Petter Gitlesen

FOTO: Helene T. Strøm-Rasmussen og Jens Petter Gitlesen

Etter to år med avlyst leir på grunn av koronasituasjonen, ble det igjen arrangert leir på Tromøya den siste uken i juli. Totalt 72 deltakere, 16 ledsagere og 26 hjelpere deltok og utgjorde en lett blanding av nye og tidligere års deltakere. Hjelperne er en stabil, stødig og erfaren gjeng. Som vanlig kunne deltakerne velge blant en rikholdig meny av kurs. På kveldstid var det dans og sosiale aktiviteter. Nå kan vi kose oss med minnene og glede oss til gjensyn med mange av deltakerne på leiren i 2023.

”
Deltaker på
Tromøya:
- NFU er det beste
som finnes!

Leir på Selbu

NFU Trøndelag har også i år arrangert sommerleir for voksne mennesker med utviklingshemning.

AV: Steinar Nyland

Dette er fjerde gangen leiren arrangeres etter oppstarten i 2018, men med et opphold i 2020, det mest aktive og usikre Covid 19-året. Leiren har funnet sin grunnform og sitt sted å være i løpet av disse årene. Peder Morset folkehøgskole på Selbustrand ved bredden av den store og flotte Selbusjøen, er et ypperlig leirsted med alle fasiliteter og muligheter man kan ønske seg for en leir av denne type.

Etter at vi de første årene sjekket inn på mandag og avsluttet på formiddagen søndag, valgte vi for 2022 å korte ned leiren med en dag, med avslutning på lørdag. Den foreløpige konklusjonen er at dette konseptet ser ut til å være minst like bra og sannsynligvis bedre enn det vi har brukt tidligere.

NFU Trøndelag sin leir arrangeres i utgangspunktet for mennesker fra Møre, Trøndelag og Nordland, men i år hadde vi som tidligere år, deltagere også fra andre deler av landet slik som Rogaland, Agder, Oslo, Innlandet og Vestland. Dette beriker miljøet og sprer erfaring om slike arrangement rundt til det ganske land. Det var en aktiv gjeng som syntes de hadde en passelig travel hverdag gjennom hele uka.

Noen av de aktiviteter som foregikk var det: Bli kjent leker og billedorientering første dag, og avslutning med film eller disko.

På dag to var det O-løp, instruksjon og prøving i innendørs bowling, boccia og curling og moro i basseng. Her var det mange aktiviteter som falt i smak.

Tredje dag besøkte vi en gård i Tydal, der de har åpent hele sommeren i den hensikt å sørge for at flest mulig blir kjent med diverse dyr. Her var det foring av, og besøk inne i innhegningen til dyr av mange kategorier, slik som geiter, sauer, lamaer, alpakaer, høner, påfugler, kaniner og mye mere. Ridning og kjøring med hest var også noe som sto høyt i kurs. Dagen ble avsluttet med en meget populær grillkveld der de som ville fikk testet sine sangferdigheter.

Dag fire hadde vi fjelltur og vandring i kultursti ved Selbusjøen som mulige alternativer og selvfølgelig bading og med avslutning på dansegulvet.

Fredag ble klimakset, med innøving og oppsetting av teaterstykke, fellesbilde, besøk av TV-BRA og lokalradioen, og ikke minst festmiddagen med flotte taler til både den ene og andre.

Et flott arrangement var til ende med hjemreise lørdag som siste post. Fasilitetene og hjelpen fra Peder Morset Folkehøgskole ved rektor Arild Moen og hans folk, logistikkhjelpen fra Frivillighetssentralen i Selbu ved Karin Galaaen og den gode finansieringen, spesielt fra Nordenfjelske Bykreditts Stiftelse, var og er helt avgjørende for at de 41 deltagerne, ca. 20 ledsagerne og arrangørstaben kunne oppleve flotte, begivenhetsrike og gode dager på årets sommerleir.

Senja friluftsløip

NFU Senja lokallag hadde sin tiende friluftsløip i august 2022. Programmet bygger på samme mal som tidligere år, slik at leiren er gjenkjennbar, men samtidig med nye opplevelser.

AV: Solveig Nylund

I år var det **30 påmeldte** deltagere og ledere. Solstrand, hytta vår, er basen. Her er det rom for aktiviteter både inne og ute. Overnattingsmulighetene er begrenset, og en må prioritere dem med størst behov. Noen sov i bobil og campingvogn og en del sover hjemme.

Været ble vår store utfordring i år, med vind og nedbør. Det betydde at kanopadling måtte erstattes med aktiviteter på land. Det samme med havfiske som bruker å være høydepunktet, måtte også avlyses. Plan B på var ulike ballspill, stafett, kubb og uteliv. Fredag kveld hadde vi sommerfest med mye god mat og drikke, levende musikk, kaffe og kaker. Det var flott stemning og full deltagelse fra alle!

Lørdag hadde vi samarbeid med den lokale jeger- og fiskeforeningen (TOJFF) med fiske i ferskvann, og kaffekos i stedets gapahuk. Vi var også på Sazza Naturhus og Museum og så utstilling om natur og samisk tradisjon på Senja. Selv om havfiske gikk ut, fikk vi tak i fersk fisk og laget en nydelig fiskemiddag på Solstrand.

Søndag avsluttet vi leiren med tur til Ånderdalen Nasjonalpark. Her har NFU Senja vært med å tilrettelegge tursti med universell utforming. Stien er mye brukt, og tilrettelagt med bål plass, toalett og hvilebenker etter stien.

Selv om mye av programmet måtte endres på grunn av været, så det ikke ut til å legge noen demper på deltagelse og initiativ. Humøret var på topp, og alle bidro slik at dette ble en flott leir.

Tom Tvedt fra NFU var også med på leiren – noe vi setter stor pris på. For mange viste nok dette at vi er en del av en større helhet, og NFU-arbeid er viktig.

Takk til alle som var med!

Leir på Halsnøy

TEKST: Jens Petter Gitlesen

FOTO: Geir Tore Søreide

Når sommeren kommer, arrangerer NFU Stord/Fitjar lokallag leir på Sunnhordland folkehøgskule på Halsnøy. I år var det 63 deltakere og totalt 100 personer. Deltakerne kom fra Trondheim til Stavanger og ble møtt av sol og fint vær. Det var mye sang, musikk og dans. Leiren ble avholdt i uke 26 og skal også avholdes i uke 26 i 2023.

Aktivitetshelg på Frambu

TEKST: Lill Birkelund, leder NFU Oslo lokallag

FOTO: Nordis Vik Olausson, leder NFU Viken lokallag og Yul Malde, frivillig hjelper.

Den første helgen i september hadde NFU Oslo og NFU Viken to supre aktivitet dager for unge voksne og voksne medlemmer på Frambu. Frambu er en sjelden naturperle, 15 min fra Oslo sentrum og som skapt for uteaktiviteter. Vi hadde med oss et flott knippe av aktivitetsledere, godt bistått av Frambus to dyktige miljøarbeidere. Vi hadde natursti, hvor deltakere og personlig ledsagere ble fordelt i grupper og skulle samarbeide og løse oppgaver på poster underveis. Aktiviteten hadde tittelen «Mesternes mester». Andre tilbud om aktiviteter var klatrevegg, bading inne/ute, tur ute, spill og tegning m.m. inne. Lørdag kveld etter en god middag, hadde vi mye moro sammen, med dans, musikk-quiz og karaoke.

Vi som var der, var strålende fornøyde med helgen!

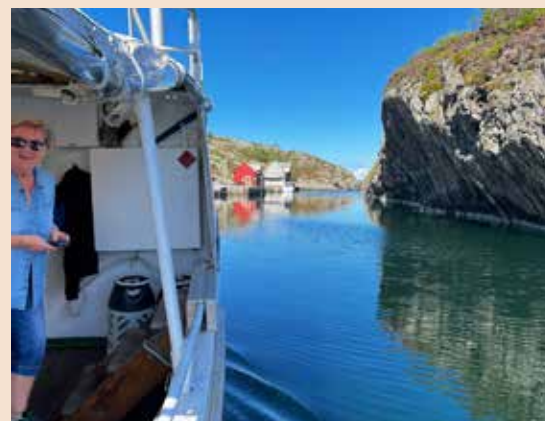
(Aktiviteten ble støttet av Stiftelsen Dam med 40 000 kr.)

Utflukt til Hitsøy

AV: Svein A Pedersen, NFU Øygarden

Et samarbeid mellom Fjell Kystlag og NFU Øygarden resulterte i en flott tur med båten «Sotrabuene», søndag 4. september. Kystlaget tar vare på gamle båter og kystkulturen på strilelandet vest for Bergen. Vi lastet opp med 12 spente passasjerer på Møvik kai og satte kurs mot Hitsøy der et friluftsområde er tilrettelagt for utflukter. Etter en liten rusletur rundt på øyen, ble det grilling på kaien. En flott tur i strålende sol og blikkstilte sjø. Dette er et samarbeid som gav mersmak for begge parter.

Drømmehelg i Abra havn og Dyreparken

NFU Drammen og Lier lokallag inviterte sine medlemmer til drømmehelg i Abra Havn og Dyreparken i Kristiansand den siste helgen i juli. Det var uten tvil sommerens høydepunkt for mange.

TEKST OG FOTO: Eli Steen,
leder NFU Drammen lokallag

Vi bodde midt i eventyret, i leiligheter i Abra Havn, alle innredet som sjørøverkåker. Skattejakt og sjørøverfrokost, hvor vi til og med fikk servert rottesuppe, var bare noen av ingrediensene i en helg som til de grader innfridde alles forventninger.

Spektakulært show med selveste Kaptein Sabeltann og hans menn i nattens mulm og mørke, og med pyroeffekter og kanonsmell som fikk oss alle til å skvette. Kardemommeby med bytrikken, strikse Tante Sofie og røverne som omskolerte seg, byshow, feiring av bursdagen til Tobias i tårnet iblandet lukten av nybakte kanelsnurrer og klissete sukkerspinnfingre. Hakkebakketoget, det rullende teateret blir vi aldri lei!! Latteren sitter like løst hver gang vi hører harepusen synge oppskriften på pepperkaker med 1 kilo pepper.

Dyreparken i Kristiansand er og blir det ultimate reisemål, med noe for alle, også de som ikke er så opptatt av dyrene. Men det er ikke et reisemål for alle lommebøker...

NFU Drammen og Lier er derfor takknemlige for støtte til turen fra Einar Juels legat, Stiftelsen Dam og fra Viking Vask. Resten ble finansiert med egne midler og egenandeler.

Vi kan! festivalen i Lillehammer

NFU Sør-Gudbrandsdal lokallag inviterte 3. september til Vi kan! festival i Lillehammer, en festival i gledens tegn. Denne dagen var våre flotte mennesker med utviklingshemning i fokus gjennom fire timer med underholdning og aktiviteter.

AV: Jan Einar Johrde,
leder NFU Sør-Gudbrandsdal lokallag

Festivalen hadde mottoet «Ingen kan alt, men alle kan noe selv om man har noen utfordringer». Og det fikk vi jammen oppleve denne dagen.

Under festivalen kunne vi blant annet besøke boder med et rikt utvalg av selvlagde varer fra Øyer arbeidssenter og Marihøna butikk, tekstilverksted og vaskeri.

DNT og Stolpejakten hadde lagt ut T-steiner og stolper i parken som besøkende skulle finne, og vi fikk også to morsomme innslag fra Friskis & Svettis hvor alle som var til stede måtte ut på plassen og bevege seg til musikk!

Høydepunktene på festivalen var nok Utsiktsbakken Brassband og Sing Song Singers. Minikonserten med Utsiktsbakken brassband viste oss spilleglede der veldig dyktige musikanter hadde et rikt repertoar av musikkstykker, og hvor korpset spilte både samlet og som solister.

Sing Song Singers entret scenen som et fargerikt kor der de viste oss sangglede og engasjement, hvor de hadde felles sanger og sanger med solister.

Styret i lokallaget var svært fornøyd med at så mange besøkte festivalen denne dagen. Dette var første gang vi gjennomførte festivalen, og det er nok sannsynlig at vi også har denne festivalen neste år også.

En fantastisk fin og lærerik dag!

(Aktiviteten ble støttet av Stiftelsen Dam med 40 000 kr.)

Utflukt til Kongeparken

TEKST: Anita Larsen, styremedlem NFU Sandnes lokallag

FOTO: Kirsten Marie Høyland, leder NFU Sandnes lokallag

Søndag 28. august avholdt Sandnes NFU den årlige turen til Kongeparken. 67 medlemmer og ledsager fikk oppleve parken på sitt beste. Badet i sol og masse spennende aktiviteter.

TRAKTORVAFLE ^
- nam nam!

BJØNNSSTUGUA >
ligger vakkert til ved
Trysilelva.

Kafédriften på Bjønnsstugua

I Trysil deler ulike lag og foreninger på å holde kafédriften på Bjønnsstugua som ligger på flomvollen ved Trysilelva.

TEKST OG FOTO: Solfrid Lillemo

Det er Trysil kommune som organiserer kafédriften, og lag og foreninger sender søknad til kommunen om å få delta. Det er 5. året kaféen drives på denne måten, og NFU Trysil og omegn var med i år for første gang.

Vi var heldige med været og hadde godt besøk i kaféen. Kommunen har satt en felles meny for alle lagene, og det er mulig å gjøre noen tillegg om man ønsker det. Men det som er felles salgsvare skal ha samme pris hver uke.

De fleste gjestene kjøper vafler og noe å drikke. Vi hadde veldig gode «traktor»-vafler, og i løpet av hele uka solgte vi ca. 240 vafler. Det var veldig hyggelig. God stemning med varierte gjester, turister, tryslinger og flere fra vår egen forening.

På denne dugnaden tjente vi netto 11 500,- kroner. Vi skal bruke pengene i løpet av høsten og våren på aktiviteter som kommer våre medlemmer og øvrige utviklingshemmede i Trysil og omegn til gode.

Kampen for rettigheter i Etiopia

Når NFUs partnerorganisasjoner i Etiopia taler sin sak til myndighetene, møtes de ofte med både forståelse og velvilje. Men gode intensjoner er ikke nok. Det finnes nemlig ingen egen lov i Etiopia som forbyr diskriminering av personer med funksjonsnedsettelse.

AV: Mari Hagen, bistandsrådgiver i NFU

Det finnes riktignok noen paragrafer om funksjonsnedsettelse her og der i enkelte nasjonale lovverk, og Etiopia har signert FN-konvensjonen om funksjonshemmedes rettigheter (CRPD). Men mangelen på en helhetlig og sammenfattet diskrimineringslov gjør at myndighetene ikke føler seg forpliktet til å tilrettelegge for eller sette av penger til funksjonshemmede. Det gjør at funksjonshemmede i Etiopia ofte er overlatt til veldedighet i stedet for å kunne kreve sine rettigheter.

Heldigvis er det kanskje endring på gang. Sosialdepartementet har skrevet et utkast til en Disability Act; en nasjonal lov om rettighetene til personer med nedsett funksjonsevne. Gjennom Together for Inclusion-prosjektet (TOFI) har etiopiske organisasjoner for funksjonshemmede fått midler fra NFU til å jobbe med innspill til dette utkastet.

Lovforslaget kunne vært bedre

Interesseorganisasjonene er veldig glade for at det endelig er en lov på vei, samtidig som de ser behovet for å følge opp innholdet i forslaget. – Våre medlemsorganisasjoner ble konsultert underveis i prosessen. Da vi mottok lovforslaget, så vi allikevel at det manglet en del temaer, forteller Fitsum Workineh og Muktar Kassa. De er rådgivere i Federation of Ethiopian Associations of Persons with Disabilities (FEAPD), paraplyorganisasjonen for funksjonshemmedes organisasjoner i Etiopia. – Dette gjaldt mange tematiske områder, som helse, arbeidsliv, utdanning, tilgjengelighet og eiendomsrett. Loven var ikke dårlig, men den kunne vært så mye bedre. →

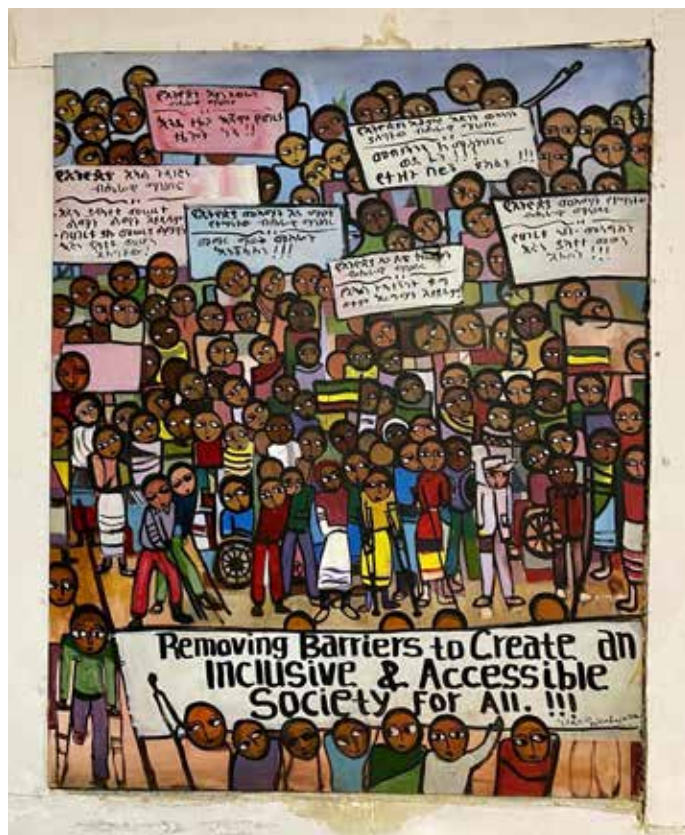
KOORDINERINGSGRUPPA I DET ETIOPIISKE TOFI-SAMARBEIDET.

Fra venstre: Fitsum Workneh (FEAPD, federasjonen for funksjonshemmedes organisasjoner), Mehari Getaneh (ENAB, det nasjonale blindeforbundet), Muktar Kassa (TOFI-koordinator), Zerithun Kassahun (Natanim, organisasjon for mental helse), NFUs bistandsrådgiver Mari Hagen, Fantaye Tekle (FENAID, forbundet for utviklingshemmede), Dalawit Teklay (Utviklingsfondet), Martha Alemayehu (SOS Barnebyer) og Binyam Sisay (ADRA). (Foto: FEAPD)

”

Hvordan vil loven endre situasjonen for personer med funksjonsnedsettelse i Etiopia?

MALERI SOM VISER en demonstrasjon for et inkluderende samfunn for alle. (Foto: Mari Hagen)

Et annet problem med lovforslaget var språkbruken. Mange av ordene for å beskrive funksjonsnedsettelse var utdaterte og unøyaktige begreper. FEAPD så at det var mangel på kunnskap og forståelse hos komiteen som hadde skrevet forslaget, og de forstod at de selv måtte ta initiativ til å få gjennom endringer i lovteksten.

Satte ned arbeidsgruppe

Med midler fra NFU satte FEAPD ned en arbeidsgruppe for å skrive kommentarer og endringsforslag. I arbeidsgruppen satt det representanter fra organisasjonene i TOFI-samarbeidet, og en gruppe jurister med funksjonsnedsettelse.

For å sikre seg at myndighetene forsto de viktige endringsforslagene, arrangerte FEAPD i desember 2021 en workshop med over 100 deltakere fra funksjonshemmedebevegelsen, sivilsamfunnsorganisasjoner, departementer og regionale myndigheter. Der gikk de gjennom kommentarene og samlet inn enda flere innspill fra deltakerne.

Blant deltakerne var også komiteen som hadde skrevet det opprinnelige lovforslaget. – Komiteen var enige i at alle temaene burde vært inkludert i lovutkastet, forteller Muktar

Kassa. – De noterte seg alle kommentarene og lovet å gjøre nødvendige endringer i det neste utkastet.

Etter workshopen jobbet TOFI-arbeidsgruppen videre, og de leverte sine endelige kommentarer og innspill til departementet i mars i år.

Et nytt lovutkast ligger nå klart hos sosialdepartementet. Det skal snart oversendes til behandling hos ministerrådet, som består av alle de nasjonale ministrene. Når ministerrådet er fornøyd med loven sendes den til slutt til parlamentet for endelig votering. Det er ikke kjent hvor lang tid dette vil ta, og når utkastet blir til en vedtatt lov. Interesseorganisasjonene er bekymret for at prosessen vil bli langvarig. De vet også at praksisen er slik at det er det regjerende partiet i Etiopia som tar alle faktiske beslutninger, og at alt må godkjennes av dem. Det er derfor usikkert hvordan den endelige lovteksten vil se ut.

Fortsetter arbeidet med å påvirke

For å holde presset oppe, jobber TOFI-organisasjonene nå med å etablere et landsdekkende nettverk av alle relevante organisasjoner og offentlige organer. Gjennom dette nett-

FEAPDS KURS i påvirkningsarbeid for sine medlemsorganisasjoner. (Foto: FEAPD).

verket håper de å stille sterkere, samle ressurser og dra i samme retning. Med midler fra NFU jobber de også med å kurse medlemsorganisasjonene sine i påvirkningsarbeid. Fra Norge forsøker vi å bidra ved å informere den norske ambassaden og oppfordre dem til å ta opp loven i sin dialog med etiopiske myndigheter.

Når loven endelig blir vedtatt, blir spørsmålet: Hvordan vil dette endre situasjonen for personer med funksjonsnedsettelse i Etiopia? I FEAPD har de store forhåpninger. – Denne loven blir helt avgjørende for våre medlemmer, forklarer Muktar Kassa. – Den vil måtte ligge til grunn for alle offentlige strategier og beslutninger. Myndighetene vil ikke lenger kunne skylde på manglende budsjetter. Når loven vedtas, må alle planer og budsjetter være i tråd med den.

FEAPD forventer også at loven vil føre til opprettelsen av en uavhengig kommisjon som skal følge med på hvordan loven etterfølges. – Her i Etiopia anses ikke funksjonshemmede som likestilte med resten av befolkningen, avslutter Muktar. – Men med den nye loven vil det ikke lenger være lovlig å diskriminere. ■

www.camphill.no

LANDSBYENE MED Plass FOR ALLE

Camphill-landsbyene er integrerte lefellesskap hvor mennesker med ulike behov for bistand lever side om side med omsorgspersoner i en levende og aktiv landsby.

Her er alle sysselsatt med fellesskapets mange oppgaver; håndverk, jordbruk, matlaging og hushold. Det legges vekt på nærhet til natur og mennesker, og opplæringen i dagliglivets mange gjøremål gir verdifull erfaring videre. Samtidig dekker arbeidet reelle behov i landsbyen.

Livet i fellesskap, arbeid, hverdag og fest danner grunnlag for et spennende og utfordrende miljø. I landsbyene pleies også et variert kulturliv med teater, sang, musikk, høytidsfeiringer og utflukter.

Nye medarbeidere tilbys introduksjonskurs i landsbylivet og antroposofi, samt fireårig deltids Bachelorutdanning i helsepedagogikk og sosialterapi.

Camphill Norge består av landsbyene Hogganvik, Jøssåsen, Rotvoll, Solborg, Vidaråsen og Vallersund Gård. I Vallersund ligger også FRAMskolen som er et folkehøyskolelignende tilbud for deg mellom 18 og 25 år som lever med utviklingshemming.

Vi ønsker deg velkommen til landsbyene!

CAMPHILL LANDSBYSTIFTELSE
Malvikvegen 1333, 7550 Hommelvik
Telefon 73 97 84 60
Epost: sekretariat@camphill.no
www.camphill.no

Camphill
NORGE

Inkluderende skole – mer enn festtaler

AV: Janne Skei,
daglig leder i SAFO

En merkedag, sa SAFOs styreleder Tom Tvedt, da SAFO åpnet sin konferanse om «Inkluderende skole – mer enn festtaler» den 9. september i år. Han understreket at mens arbeidslivet skriker etter arbeidskraft, eldrebølgen er på vei og myndighetene lurer på hvordan behovet for arbeidskraft kan dekkes, er funksjonshemmede utestengt fra ordinært arbeidsliv. Det har funksjonshemmede vært i uminnelige tider, og vi ser ennå ingen bedring.

”
Jo eldre funksjonshemmede blir, jo mer stenges de ute fra fellesskapet.

S spørsmålet vi bør stille til alle det gjelder er: Hvorfor er det merkelig at funksjonshemmede stenges ute fra arbeidsmarkedet så lenge barn med funksjonsnedsettelse plasseres utenom det ordinære fellesskap allerede fra barnehagealder? Dagens barnehagebarn og skoleelever er morgendagens arbeidsgivere og arbeidstakere. De vokser ikke opp eller deltar i et inkluderende mangfold, men opplever at funksjonshemmede stenges ute. Erfaringen tar de med seg i voksen alder – de har lært at det er slik det skal være.

Funksjonshemmede selv, som skal bygge sin identitet, lærer det samme. «Vi er ikke, og skal heller ikke være, en del av et ordinært fellesskap. Vi hører til utenfor, i egne grupper, egne klasserom sammen med våre likemenn». Jo eldre funksjonshemmede blir, jo mer stenges de ute fra fellesskapet. I videregående skole er så mange som 70 prosent lokalisert utenfor ordinær undervisning og 64 prosent faller ut av videregående skole før de fullfører.

Lovverket følges ikke opp

Det er ikke lovverket, men praksisen som feiler. Lovverket er klart – elever med funksjonsnedsettelse skal være inkludert – men det følges ikke opp. Foreldre, barn og ungdom selv, rapporterer om kommuner og skoler som prøver å sluse funksjonshemmede elever over i tilrettelagte klasser, grupper og skoler. «Der får du det du trenger – du får ikke den nødvendige tilretteleggingen i den ordinære undervisningen» er omkvettet. Pisk og gulrot fra kommuner og skoler som ikke ser seg tjent med å følge lovverk eller retningslinjer.

Arendalsuka

Det var dette SAFO ønsket å fokusere på på konferansen den 9. september. I forkant startet vi med en liten «teaser» på et miniseminar i Arendalsuka. Temaet var «Brukerstyrt personlig assistanse (BPA), verktøy for likestilling og inkludering i skolen» og seminaret tok form av en samtale mellom ungdom, politikere, pårørende og et medlem av BPA-utvalget. Miniseminalet ligger på SAFOs nettsider under fanen for Arendalsuka.

SAFO OG NFU sto sammen på stand på >
Arendalsuka.

FRA Inkluderingskonferansen. v

Inkluderingskonferansen

Dagskonferansen den 9. september serverte et omfattende program med mange spennende presentasjoner, samtaler og kunstneriske innslag. Konferansen bød på kunnskap, latter, alvor og veldig rørende øyeblikk. Ungdommene var sterkt til stede i konferansen. Mathilde og Lea ledet oss gjennom dagen i rollene som konferansierere og Marlene, Ida, Regine, Gabriel, Maren, Henriette og Dennis ga oss reflekterte og gode innblikk i erfaringer fra inkludering og ekskludering i skolen, og tanker om hva som skal til for mer og bedre inkludering.

De positive tilbakemeldingene om konferansen var mange. Skulle jeg ha endret noe, ville jeg ha utvidet tidsbruken for konferansen. Dagen var fylt med fantastiske innslag. De burde alle hatt bedre tid. En to-dagers konferanse med disse hadde vært «gulle godt» og helt innenfor.

<https://www.facebook.com/226274574197441/videos/450290923786056>

KUNNSKAPSMINISTER TONJE BRENNÅ (Ap)
åpnet SAFOs konferanse om inkluderende utdanning.

VISSTE DU AT

Når kommunen selv vil være arbeidsgiver i BPA-ordningene

AV: Advokat Petter Kramås
Advokatfirmaet Kramås AS
petter@kramaas.no

Det er stor variasjon i holdningene til BPA som tjenesteform rundt i kommunene. Særlig er det kanskje spørsmålet om private leverandører som arbeidsgivere som skaper uenigheter. Men når kommunen selv velger å være arbeidsgiver i sine ordninger, må det kreves at de er lojale mot ordningen som sådan – og ikke stiller seg i veien for helt grunnleggende egenstyring.

Vi har sett en del uheldige eksempler i det siste på kommuner som oppleves å gjøre hverdagen vanskelig for de som har BPA-ordninger. Personer og familier får innvilget BPA, men så får de likevel ikke ordningene til å fungere optimalt.

Spørsmål om arbeidsleders frihet til å disponere timer innenfor vedtaket er en gjenganger. Du står fritt til selv å bestemme disponering av innvilgede timer innenfor vedtaksperioden.

Kommunen kan for eksempel ikke forutsette at du bruker opp timer slik de er beregnet uke for uke. Du kan spare opp timer til senere bruk dersom du anser dette best for å kunne dekke dine behov.

Det er i all hovedsak i tilfeller der kommunen selv er arbeidsgiver det oppstår slike utfordringer. Det er da kommunens inngripen og ønske om mer eller mindre direkte styring av ordningene som skaper friksjon.

Hvorfor er det slik?

Det er neppe noen stor hemmelighet at det både blant kommunalt ansatte og politikere forekommer betydelige innslag av skepsis til hele ordningen med BPA.

Ordningen oppfattes av noen å true ordinære kommunale arbeidsplasser. For andre kan det være slik at stor grad av egenstyring bryter så mye med kommunal vanetenkning at det oppstår problemer av den grunn.

Det å være arbeidsgiver i en BPA-ordning er – og er ment å være – noe ganske annet enn selv å drifte en kommunal turnus-ordning på tradisjonelt vis. Egenstyring er et hovedformål med hele ordningen. For noen synes det å være vanskelig å ta dette helt inn over seg.

Svært mange kommuner har etter hvert åpnet for at private aktører kan fylle rollen som arbeidsgiver i BPA-ordninger. I disse tilfellene løses konkrete spørsmål om den daglig driften av ordningen som regel greit mellom arbeidsleder og arbeidsgiver.

Men – når kommuner selv ønsker å ivareta arbeidsgiveransvaret i sine BPA-ordninger, er det helt sentralt at de som skal ivareta arbeidslederrollen både forstår hva rollen faktisk innebærer og er innstilt på lojalt å forholde seg til de rammer som gjelder for arbeidsgiverrollen.

Noen ganger er det vanskelig å fri seg fra en følelse av at det som egentlig er en motstand mot hele BPA-ordningen, slår ut i en styringsvilje som arbeidsgiver som tar litt overhånd. Du har fått innvilget BPA, ja vel - men du skal ikke komme her og komme her og tro at du kan styre hele butikken.

Fullt så ille er det forhåpentligvis sjelden. Men kanskje bør en kommunal arbeidsgiveransvarlig i BPA-ordninger passe på å opptre på en slik måte at det ikke kan oppstå noe grunnlag for å bli oppfattet i den retning. En åpen og imøtekommende holdning som har tydelig hovedfokus på å samarbeide med arbeidsgiver om å få til en ordning som fungerer best mulig - det vil være det beste bidrag. Det er dessverre litt for mange som ikke opplever det akkurat slik.

Skriftlighet og klager

Dersom man opplever at kommunen begrenser de rammer og muligheter BPA-ordningene er ment å skulle gi, og dere ikke klarer å løse dette i direkte dialog, bør det følges opp på annen måte:

Sørg for skriftlighet (spør skriftlig og krev skriftlig svar - eller sørg for nøyaktig referat fra møter der uenigheter diskuteres.)

Klag til Statsforvalteren dersom kommunen legger hindringer i veien for at du kan bruke ordningen på den måten du mener er nødvendig for å dekke dine eller familiens behov.

Dersom en kommune generelt inntar en holdning som strider mot grunnleggende prinsipper for arbeidsgivere i BPA-ordninger, er det viktig at alle som berøres av dette klager. Da vil både kommunens ledelse og Statsforvalteren se at dette handler om et mønster og dermed kunne bidra til endring.

Statsforvalteren har både veilednings- og tilsynsansvar overfor kommunene. Dersom det tegner seg et bilde av en uriktig eller urimelig begrensende praksis, kan Statsforvalteren ta dette opp med kommunen på mer generelt grunnlag.

Alle skal ha muligheten til å være sjef i eget liv!

JAG Assistanse AS er en ideell BPA-leverandør med spesiell kompetanse om BPA for personer med sammensatte og kognitive funksjonshemminger. Vi bygger vårt verdigrunnlag på grunnleggende menneskerettigheter, likeverd og likestilling.

JAG vil bidra til at alle mennesker kan leve sine liv fullt ut, på egne premisser.

JAG har over 25 års erfaring for deg som trenger assistert arbeidsledelse.

JAG har fokus på individualitet, kvalitet og skreddersyr din assistanse.

Ta kontakt for mer informasjon.

JAG
er som du.

JAG Assistanse AS
Telefon: 962 09 666
www.jagassistanse.no

Følg oss gjerne på Facebook og Twitter!

BUTIKK

Alle kurshefter er gratis!

Om tro og livssyn

Pengene dine

Stortingsvalg

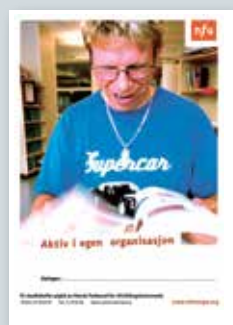
Kurshefte Kommunevalg (bokmål). Kr 50,-

NFU – en organisasjon

Veilederhefte til studieheftet «Aktiv i egen organisasjon»

Aktiv i egen organisasjon

NFUs prinsipp-program

Tillitsvalgt i organisasjonen NFU

Ledsagerhefte

Kursbevis kr 10,-

Kursmappe kr 25,-

Bøker om veien til egen bolig

kr 100,-

kr 150,-

Last ned!

Boken «Fokus på overganger mellom ulike skoleslag» er utsolgt, men ligger klar for nedlasting på vår hjemmeside nfunorge.org/no/nettbutikk/boker/

Klistremarker
6 merker per ark kr 6,-

Beachflagg
kr 1800,-

Pølsebag med utvendig lomme kr. 150,-

Refleksbånd kr. 25,-

T-skjorte størrelse M og XXL
kr. 70,-

Vervekort, gratis

Penner, per stk. kr 10,-

Krus (porselen) kr 200,-

Tallerken (porselen) kr 150,-

Pins kr 25,-

Multilue / bøff kr. 25,-

Multilue / bøff kr. 25,-

Ja takk, jeg bestiller (skriv antall):

- Kurshefte: Om tro og livssyn
- Kurshefte: Pengene dine
- Kurshefte: Stortingsvalg
- Kurshefte: Kommunevalg
- Kurshefte: NFU - en organisasjon
- Kurshefte: Veilederhefte til studieheftet
- Aktiv i egen organisasjon
- Kurshefte: Aktiv i egen organisasjon
- Kurshefte: NFUs prinsipp-program
- Kurshefte: Tillitsvalg i organisasjonen NFU
- Kurshefte: Ledsagerhefte
- Kursbevis
- Kursmappe
- Bok: Sjef i eget hus
- Bok: Veien fram til egen bolig
- Klistremerker
- Beachflagg
- Refleksbånd
- T-skjorte str. M
- T-skjorte str. XXL
- Vervekort
- Penn
- Krus
- Tallerken
- Pins
- Buff oransje
- Buff rød

Navn: _____

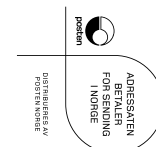
Adresse: _____

Poststed: _____

E-Post: _____

Porto kommer i tillegg. Du kan også bestille via
telefon 22 39 60 50, e-post: **post@nfunorge.org**
 eller i nettbutikken til NFU på **www.nfunorge.org**.
 Vi sender e-faktura.

Norsk Forbund for
 Utviklingshemmede
 Svaresending 1225
 0028 Oslo

VIL DU ANNONSERE I Samfunnforalle?

Ta kontakt med vår
annonseselger:
Salgs Forum AS
post@salgs-forum.no
www.salgs-forum.no

Bamse Produkter AS

Du har kunnskapen, vi har produktene.

- Barn og voksne
- Posisjonering
- Trening
- Behandling

For mer informasjon se:
www.bamseprodukter.no
www.hjelpemiddeldatabasen.no
Varekataloger og brosjyrer.

NORDFJORD
folkehøgskule

På egne bein

Nye vener, nye aktiviteter, nye erfaringar. Har du nokon gong laga pizza på bål? Padla i kano, dratt krabbeteiner, eller tova ditt eige sitteunderlag? No får du sjansen til å oppleve alt dette.

På linja Bu og fritid får du: Butrening, arbeidstrening og sosial trening. Eit unikt år som vil bety mykje for deg, og for oss andre som blir kjende med deg. Ein trygg start på livet heimafrå.

Søk plass på friluftslivskulen.no

Sjef i eget liv!

BPA Nord tilbyr
alle **retten** til et aktivt og
selvstendig liv
Nordland, Troms og Finnmark

 BPA NORD

- en del av Helsepartner Nord-Norge

Landsstyret

FORBUNDSLEDER
Tom Tvedt
971 99 233
tom.tvedt@nfunorge.org

NESTLEDER
Gunn Strand Hutchinson
913 38 299
gunnhutch@gmail.com

Alette Reinholdt
905 36 649
alettereinholdt@online.no

Anna Kittelsaa
911 46 401
anna.kittelsaa@outlook.com

Birgitte Boldvik
938 90 671
birgitte.boldvik@gmail.com

Marius Zahl
918 75 965
marius.zahl@icloud.com

Torill Vagstad
402 88 307
torill.vagstad@gmail.com

Nasjonalt

**Norsk Forbund for
Utviklingshemmede**
Pb 8954 Youngstorget, 0028 Oslo

Besøksadresse:
Youngstorget 2b, 7. etasje
Telefon: 22 39 60 50
post@nfunorge.org

www.nfunorge.org
Bankgiro: 8200.01.93417
Org.nr.: 943 260 672

Fylkeslagene

NFU Oslo fylkeslag
v/ Lill Birkelund
c/o NFU
Postboks 8954 Youngstorget
0028 Oslo
Tlf. 22 39 60 51
oslofylkeslag@nfunorge.org

NFU Viken fylkeslag
v/ Nordis Vik Olausson
Tuterudkroken 16
2007 Kjeller
Tlf. 480 03 495
nfu.viken@gmail.com

NFU Innlandet fylkeslag
v/ Eirik Dahl
Ajerhagan 6
2319 Hamar
Tlf. 464 09 707
eid24@outlook.com

**NFU Vestfold og
Telemark fylkeslag**
v/ Randi Stenerud
Skavliveien 21
3189 Horten
Tlf. 901 58 869
nfu.vf@online.no

NFU Agder fylkeslag
v/Jan Frode Fredriksen
Hagelia 12
4580 Lyngdal
Tlf. 958 10 805
janfrodef@yahoo.no

NFU Rogaland fylkeslag
v/ Synnøve B. Lindager
Straumsvegen 80
567 Skjoldstraumen
Tlf. 938 78 946
post@nfu-rogaland.no

NFU Vestland fylkeslag
v/ Gry Borghild Sætre
Angedalsvegen 107
6810 Førde
Tlf. 918 45 574
gry.setre@gmail.com

NFU Møre og Romsdal fylkeslag
v/ Sandra Vanessa Borhaug
Fabrikkveien 13
6415 Molde
Tlf. 958 16 914
mrfylkeslag@nfunorge.org

NFU Trøndelag fylkeslag
v/ Snorre Ness
Bregnevegen 1
7803 Namsos
Tlf. 905 16 966
snorre.ness@ntebb.no

NFU Nordland fylkeslag
v/ Lisbeth Selstad Amundsen
Bjerkeliveien 16
8160 Glomfjord
Tlf. 900 47 915
lis-els@hotmail.com,

NFU Troms fylkeslag
v/ Svein Jensen
Holmenveien 107, Solli
9303 Silsand
Tlf. 979 77 868
svein.n.jensen@gmail.com

NFU Finnmark fylkeslag
v/ Frid Tellefsen Svineng
Boks 187
9735 Karasjok
Tlf. 909 36 156
nfufinnmark@hotmail.com

RETURADRESSE:

Samfunn for alle

Postboks 8953 Youngstorget
0028 Oslo

Ibsenprisen

Søndag 18. september mottok det australske kompaniet Back to Back Theatre Den internasjonale Ibsenprisen 2022.

Gruppen er en av de mest interessante teatergrupper innen samtidskunsten i dag - internasjonalt. De har vunnet en rekke internasjonale priser, og turnerer i hele verden. Skuespillerne har alle en kognitiv funksjonshemming. De improviserer fram sine forestillinger - og dette gir oss et veldig interessant perspektiv.

Se prisutdelingen her <https://www.nationaltheatret.no/international-ibsen-award/>

Foto: Jeff Busby

ADVOKATFIRMAET
KRAMÅS

"Vi har bred erfaring i alle rettsforhold som gjelder mennesker med utviklingshemming, og bistår i saker i hele landet."

- Omsorgstjenester
- Trygdeytelser
- Vergemål
- Dagtilbud og tilrettelagt arbeid
- Arv og testament
- Helsetjenester
- Erstatning
- Skole og undervisning

KRISTIN KRAMÅS

481 65 111
kristin@kramaas.no

PETTER KRAMÅS

901 37 450
petter@kramaas.no

KONTORER

C J Hambros plass 5, 0164 Oslo
Storgata 50, 1555 Son

www.KRAMAAS.no